Ontwikkel een visie op de bereikbaarheid van morgen

Inbreng Interprovinciaal Overleg

Rondetafelgesprek over de Staat van de infrastructuur
25 november 2026

Niet investeren kost Nederland miljarden. Ontwikkel een visie op de bereikbaarheid van morgen, benut de middelen beter en zorg voor meer investeringen

Op 25 november 2026 vindt het rondetafelgesprek over de Staat van de infrastructuur plaats. De Nederlandse infrastructuur staat onder grote druk. Bruggen, viaducten, tunnels, wegen en vaarwegen verouderen, terwijl de kosten voor beheer, onderhoud, vernieuwing en vervanging stijgen. De gevolgen worden steeds zichtbaarder: ongeplande afsluitingen, beperkingen in het gebruik, langere reistijden en economische schade. Daarmee staat niet alleen de kwaliteit van onze infrastructuur op het spel, maar ook de bereikbaarheid, leefbaarheid en economische kracht van Nederland.

Uit onderzoek van het Economisch Instituut voor de Bouw (EIB) blijkt dat de maatschappelijke schade door achterstanden bij bruggen, viaducten en sluizen kan oplopen tot circa € 20 miljard tot 2035. Uitgesteld onderhoud kost in diezelfde periode bovendien € 2,5 miljard extra. Niet investeren is dus geen besparing, maar leidt tot hogere maatschappelijke kosten. De provincies onderschrijven uiteraard dat prioritering van bestaande infrastructuur noodzakelijk is. Maar prioriteren alleen is niet genoeg. Er is een bredere, gezamenlijke aanpak nodig langs drie lijnen.

Ontwikkel een (financiële) visie op de bereikbaarheid van morgen

De mobiliteit verandert. Bevolkingsgroei, verstedelijking, elektrificatie, autonoom vervoer en innovaties in het openbaar vervoer zullen de manier waarop mensen en goederen zich verplaatsen beïnvloeden. Provincies zijn ervan overtuigd dat hierdoor kansen ontstaan voor een veel betere en betaalbare bereikbaarheid. Dat vraagt om een goede balans tussen financiële mogelijkheden, ruimtelijke beperkingen en een optimale benutting van de bestaande en nieuwe infrastructuur.

Die kansen ontstaan niet vanzelf. Er is actieve sturing nodig van het Rijk om ontwikkelingen met elkaar te verbinden en tijdig de juiste keuzes te maken. Niet iedere bereikbaarheidsopgave vraagt om nieuwe infrastructuur; juist door de opgave in samenhang te bekijken, kunnen we het mobiliteitssysteem beter benutten. Een integrale visie op de bereikbaarheid van Nederland is daarom essentieel. Met de vastgestelde Mobiliteitsvisie 2050 en het Kabinetsstandpunt Bereikbaarheid op Peil zijn al eerste stappen in deze richting gezet. Wat ontbreekt is een heldere en meer concrete doorvertaling in een samenhangend perspectief op een bereikbaar Nederland. Een concrete visie die richting geeft aan de investeringen die de Nederlandse bereikbaarheid zo nodig heeft, ook op de korte en middellange termijn. Deze visie moet inspelen op de toekomstige ontwikkeling van Nederland en de innovaties die in het vervoer voor de deur staan. Daarmee ontstaan richting en houvast voor de langetermijninvesteringen in onze infrastructuur, zodat keuzes van vandaag bijdragen aan de bereikbaarheid van morgen.

Benut middelen beter: werk slimmer samen

Meer geld is noodzakelijk, maar de beschikbare middelen moeten ook zo effectief mogelijk worden ingezet. Dat vraagt om gezamenlijke programmering door Rijk, provincies en gemeenten. Door werkzaamheden beter af te

Senior adviseur public affairs
Dani Sprecher
dani.sprecher@ipo.nl

stemmen en te combineren, beperken we hinder voor gebruikers en benutten we de schaarse uitvoeringscapaciteit en markt beter. Een gedeeld inzicht in de staat van de infrastructuur, risico's en vervangingsmomenten maakt het bovendien mogelijk tijdig keuzes te maken en verrassingen te voorkomen.

Provincies kunnen hier een bijdrage leveren. Zij hebben ervaring met het structureel en meerjarig organiseren en financieren van beheer en onderhoud van hun infrastructuur. Die aanpak biedt aanknopingspunten voor een meer voorspelbare financiering en tijdige investeringsbeslissingen. Ook in de uitvoering liggen kansen, bijvoorbeeld met meerjarige onderhoudscontracten, vroegtijdige betrokkenheid van marktpartijen en sturen op levensduurkosten in plaats van uitsluitend op de laagste prijs. Slimmer investeren vraagt om een integrale blik op het mobiliteitsnetwerk. Door bij keuzes niet alleen te kijken naar de opgave van afzonderlijke beheerders, maar vooral naar de maatschappelijke meerwaarde voor het totale netwerk, kunnen beschikbare middelen effectiever worden ingezet.

Investeer in infrastructuur: maak meer geld vrij

Infrastructuur vormt één samenhangend netwerk. Uitval van een lokale of regionale verbinding raakt ook de bereikbaarheid van het Rijks(wegen)net, woningbouwlocaties en de regionale economie. De kwaliteit van het totale netwerk hangt af van de kwaliteit van alle schakels. Daarom vraagt de instandhoudingsopgave om een gezamenlijke, langjarige aanpak. Onderhoud en aanleg zijn geen tegenpolen, maar moeten in samenhang worden afgewogen.

De instandhoudingsopgave is enorm. Naast de tekorten voor de nationale infrastructuur bedraagt de instandhoudingsopgave voor decentrale infrastructuur volgens onderzoek van Arcadis en Berenschot (uitgevoerd in opdracht van IPO, VNG en IenW) circa € 93,3 miljard: € 76,7 miljard voor gemeenten en € 16,6 miljard voor provincies. Tegelijkertijd stijgen de provinciale kosten voor beheer en onderhoud sneller dan de indexatie van het Provinciefonds. Dit vraagt om aanvullende middelen voor het Provincie- en Gemeentefonds om het groeiende verschil tussen de beschikbare middelen en de daadwerkelijke instandhoudingsopgave te overbruggen.

De huidige financieringssystematiek biedt onvoldoende perspectief om de groeiende infrastructuuropgave het hoofd te bieden. Een fundamenteel andere kijk op de financiering van infrastructuur is nodig. De provincies vragen het Rijk om met een integrale visie op de financieringsopgave te komen. Indachtig het advies van Peter Wennink pleiten provincies voor een begrotingssystematiek die beter past bij investeringen die jarenlang renderen, zoals infrastructuur. Er is veel gezegd en geschreven over mogelijke opties.

Deze zijn samen te vatten in vier oplossingsrichtingen:

1. <u>Aanvullende bekostiging en lastenverdeling:</u>
   Waar halen we extra inkomsten vandaan en welke partijen dragen de kosten? Omdat het Mobiliteitsfonds onvoldoende middelen biedt voor de beheer-, onderhouds-, vernieuwings- en investeringsopgaven, is het mogelijk nodig om naar andere instrumenten te zoeken waarmee financiering of bekostiging kan worden gerealiseerd (bijvoorbeeld door een bijdrage van gebruikers, baathebbers of private partijen).

2. <u>Ruimte creëren:</u>
   Hoe passen we spelregels aan zodat bestaande middelen meer ruimte geven? Deze opties veranderen de begrotings-, boekhoud- of toetsingsregels zelf. Zo is bijvoorbeeld het kasstelsel van het Rijk niet toegerust voor de langetermijninvesteringen in infrastructuur. Door spelregels aan te passen kunnen we grote ruimte genereren zonder directe nieuwe inkomsten.

Senior adviseur public affairs
Dani Sprecher
dani.sprecher@ipo.nl

3. Keuzes maken:
   Welke procesregels kunnen we veranderen om projectselectie te sturen? Deze keuzes genereren geen nieuw geld, maar zorgen dat bestaande middelen efficiënter worden uitgegeven. Prioriteren is daar onderdeel van, maar ook het opstellen van een langetermijnvisie hoort daarbij.

4. Samenwerking organiseren:
   Welke nieuwe samenwerkingsvormen tussen Rijk, regio, Europa en private partijen kunnen we gebruiken om middelen bijeen te brengen en in te zetten? Het gaat hier om nieuwe vormen van samenwerking, waarin overheden en partners taken en verantwoordelijkheden delen.

Alle vier oplossingsrichtingen vragen om een complexe en politiek gevoelige afweging, en dus om gezamenlijk denkwerk om tot gedragen oplossingen te komen. Veel daarvan vragen bovendien om aanpassing van wet- en regelgeving, en daarmee om inzet vanuit het Rijk.

Tot slot

De staat van onze infrastructuur is een gezamenlijke verantwoordelijkheid en vraagt om keuzes die verder kijken dan de jaarlijkse begroting. De prijs van uitstel is hoog en de opgave overstijgt de grenzen van afzonderlijke overheden. Door structureel te investeren, slimmer samen te werken en vooruit te kijken, houden we ons netwerk betrouwbaar en toekomstbestendig. Provincies dragen daar graag actief aan bij met hun kennis, ervaring en verantwoordelijkheid voor de regionale infrastructuur.

Senior adviseur public affairs
Dani Sprecher
dani.sprecher@ipo.nl